

Op zoek naar twintig miljard

Auteur(s):

Kam, C.A. de

De auteur is hoogleraar economie aan de Rijksuniversiteit Groningen. C.A.deKam@eco.rug.nl

Verschenen in:

ESB, 88e jaargang, nr. 4395, pagina 75, 21 februari 2003

Rubriek:

Prikkel

Trefwoord(en):

Het cijfer is ook de modale mediagebruiker inmiddels bekend. Om de begroting omstreeks 2007 weer in evenwicht te hebben, zijn ingrepen in de overheidsfinanciën nodig die opstapelen tot 14,5 miljard euro. Ik zou liever zien dat het wat meer was ¹.

Een begrotingsoverschot moet de doelstelling voor de middellange termijn zijn. Maar daar gaat het nu niet over. Mijn punt is dat 14,5 miljard euro onvoldoende is om de pot met rode inkt in de kast te kunnen zetten. De cijferkonijnen van het cpb en de cec onderschatten de explosieve stijging van de kosten voor de zorg. Beide instanties beperken zich tot een stormwaarschuwing: tegenvallers kunnen oplopen tot vijf miljard euro. Maar de dijken zijn al lang bezweken. De zorg geldt sinds 1994 als een van de drie budgetdisciplinesectoren. Toegegeven, het uitgavenplafond voor deze sector werd sindsdien jaarlijks fors overschreden. Maar Zalm kon de schijn een streng schatkistbewaker te zijn ophouden dankzij miljardenmeevallers bij de sociale zekerheid. Die werden weggestreept tegen overschrijdingen van het zorgbudget. Het afgelopen jaar ging het mis. Op budgettair terrein richtte het kabinet Balkenende zijn daadkracht op schending van de Zalmnorm. Met de zegen van cda en vvd is de zorgsector een collectieve openeinderegeling geworden. Politici die haar willen dichtschroeven moeten bereid zijn op de blaren te zitten. Die bereidheid ontbreekt. Ze durven het verzekerde pakket niet te verkleinen. Evenmin brengen ze de moed op om stevige remgelden in te voeren. De zorgverzekeraars zijn aangewezen om het karwei op te knappen. Dat wordt niks, zolang markten in deze sector niet goed werken.

Terug naar het onderwerp. Laten we om de gedachten te bepalen aannemen dat bij de lopende formatie maatregelen van in totaal twintig miljard euro nodig zijn. Iedereen doet alsof het vreselijk moeilijk is dit bedrag bij elkaar te sprokkelen. Dat valt mee. Neem de ontvangstenkant van de begroting. Twee rare fiscale plannen van het demissionaire kabinet - afschaffen van de onroerendezaakbelastingen op woningen en verlaging van de benzineaccijns - kunnen met het vuilnis mee. Dat levert een kleine drie miljard euro op. Door het eigenwoningforfait in vier stappen op te trekken naar twee procent van de in 2003 aangepaste woz-waarden, brengt de inkomstenbelasting in 2007 ongeveer drie miljard euro extra op. Huizenbezitters komen niet in de kou te staan. Op de rest van hun vermogen worden zij geacht vier procent rendement te halen, dus nog altijd tweemaal zoveel als het voorgestelde percentage van het eigenwoningforfait. Jonge esb-lezers kunnen zich in de handen wrijven. De beperking van de fiscale bevoordeling van het woningbezit zet de huizenprijzen onder druk. Dit is goed nieuws voor starters op de woningmarkt.

Verder kan het kabinet een stevig begin maken met de fiscalisering van de aow. Ouderen betalen geen aow-premie, wel inkomstenbelasting. Door in de eerste en de tweede tariefschijf de premie te vervangen door belasting, gaan ouderen meer bijdragen aan de financiering van het staatspensioen. Door elk jaar een procentpuntje te verschuiven van premie naar belasting, verbetert het schatkistsaldo tot 2007 met een half miljard euro. Deze lastenverzwaring treft alleen ouderen die naast hun aow-uitkering andere inkomsten genieten, en ontziet de factor arbeid.

Beperking van fiscale faciliteiten voor vervroegd uitreden spekt de schatkist nog eens met een half miljard euro. Deze maatregel stimuleert ouderen langer door te werken. Andere regelingen rijp voor de sloop zijn de ineffectieve scholingsaftrek (€ 0,3 miljard), fiscale faciliteiten voor de landbouw (€ 0,2 miljard) en afschaffing van de bevoordeling van auto's met grijze kentekens (€ 0,5 miljard). Samen zijn de opgesomde maatregelen goed voor acht miljard euro. Zij beperken de door de belastingheffing tweeweggebrachte verstoringen in de economie. Ook oudere esb-lezers zullen zich hierdoor aangesproken voelen.

Dan de uitgavenkant van de begroting. Eenderde van de beoogde twaalf miljard euro valt te vinden bij ambtenarensalarissen en sociale uitkeringen, mits de lonen in de marktsector de komende vier jaar trager stijgen. Sociale partners hebben op basis van uiteenlopende argumenten laten weten niets te voelen voor een jarenlange loonmatiging. Wordt het geen tijd de Loonwet eens af te stoffen? Die bepaalt dat de overheid in uitzonderlijke omstandigheden, die de economie ernstig dreigen te schaden, mag ingrijpen in de loonvorming. Mooie kluit voor juristen: zijn de vooruitzichten voor economie en overheidsfinanciën beroerd genoeg om een looningreep te rechtvaardigen? De ruimte ontbreekt om andere bezuinigingsopties aan te stippen.

Dit stukje is getikt in de studeerkamer. Daar zijn elegante oplossingen snel bedacht. Politici die uit zijn op macht en herverkiezing zullen er hun neus voor ophalen. Tegen een front van huizenbezitters, autorijders en de vakorganisaties durft geen wankel coalitiekabinet het op te nemen. Dat zullen we nog bezuren. Op den duur keert de wal het schip. Uitstel van wat onvermijdelijk is noopt straks tot nog drastischer ingrepen. Die les hebben we in de jaren tachtig geleerd.

